

Nr 154

Av herr Rubbestad m. fl., om upphörande av systemet med förkortad sommararbetstid inom statsförvaltningen.

I bilaga 2 till statsverkspropositionen har chefen för civildepartementet under Utgifter å driftbudgeten för flera huvudtitlar gemensamma frågor bl. a. upptagit till behandling frågan om sommartidstjänstgöringen i statsförvaltningen. Riksdagens år 1952 församlade revisorer förordade ur sparsamhets- och rättvisesynpunkter en skyndsam utredning angående denna sak, och 1953 års riksdag biföll detta utredningskrav.

Sedan Kungl. Maj:t den 16 oktober 1953 tillkallat särskilda sakkunniga, den s. k. sommartidsutredningen, för att verkställa denna utredning, har sommartidsutredningen den 25 maj 1955 avlämnat sitt betänkande.

Av utredningen framgår att ungefär 25 procent av samtliga statstjänstemän enligt gällande instruktionsbestämmelser har möjlighet att erhålla sommartid. Då man vet att statstjänstemännens antal är omkring 250 000 torde cirka 62 500 tjänstemän vara berättigade till den förkortade sommararbetstiden. Arbetstidsförkortningen på grund av sommartiden utslagen per år har av utredningen beräknats uppgå till cirka 2 timmar per vecka, vilket innebär omkring 104 timmar per år. Härigenom konstateras att sommararbetstiden medför ett bortfall av $(62\,500 \times 104)$ 6 500 000 arbetstimmar. Den lägsta kostnad per timme man i genomsnitt kan räkna med är 4 kr. Till följd härav kan man med ledning av utredningens här ovan angivna egna uppgifter dra den slutsatsen att den samlade *kostnaden för sommartiden per år belöper sig till mer än 25 miljoner kronor.*

Med hänsyn till detta förhållande måste man förvåna sig över att utredningen tar så lätt som den gör på denna sak och följaktligen anser att ingen åtgärd bör vidtagas i anledning av statsrevisorernas allvarliga anmärkning mot det gällande systemet.

Civilministern har i stort sett anslutit sig till utredningens förslag att icke vidtaga någon ändring. Vid detta sitt ståndpunktstagande har han säkerligen ansett sig styrkt genom de remissyttranden, som avgivits i anledning av förslaget. Man får dock därvid icke bortse ifrån att de allra flesta remissorgan som yttrat sig består av tjänstemän, som i mer eller mindre utsträckning kanhända kan anses vara beroende av sommararbetstidsbestämmelsens fortbestånd. Därför torde dessa yttranden knappast tillmätas helt avgörande betydelse. Väsentligt större betydelse bör i stället tillmätas statsrevisorernas uttalande. Dessa framhåller bl. a. att ett flertal statsmyndigheter eller arbetsenheter inom myndigheterna har sin brådaste tid just under sommarmåna-

terna. Av särskilt intresse är i detta sammanhang utökningen av semester-tiden som påverkar frågan om semestertid på två sätt. Å ena sidan får den förlängda semestertiden, som i regel ökar alltefter som tjänstemannen blir äldre — den uppgår för exempelvis en 40-årig kansliskrivare till 35 dagar — anses minska behovet av lantvistelse för tjänstemännen under den tid de är i tjänst. Å andra sidan ökar de förhållandevis långa semestrarna som personalen till övervägande del önskar ta ut under sommaren anspråken på arbetsinsatsen från de tjänstemän som är kvar i arbete. Frågan om anskaffande av semestervikarier har i själva verket berett åtskilliga statsmyndigheter allvarliga svårigheter. Flera initiativ har i besparingssyfte också tagits till nedbringande av avlöningskostnaderna genom begränsning av vikariatsförordnande bl. a. under semester.

Med det anförda har revisorerna velat framhålla att statsfinansiella hänsyn talar för en omprövning av frågan om sommartiden och dess utformning. För en sådan omprövning utgör rättvisesynpunkten än starkare skäl. Det kan nämligen knappast i längden vara försvarligt att bibehålla den olikhet skilda tjänstemannakategorier emellan som för närvarande råder i förevarande avseende. Särskilt ägnad att skapa irritation ter sig denna olikhet då den förekommer på samma arbetsplats endast av exempelvis den anledningen att vissa befattningshavare rubriceras såsom tillhörande styrelsen medan andra tillhöra lokalförvaltningen.

Mot bakgrunden av det anförda och med beaktande av de betänkligheter inför den statliga förvaltningsapparatusens fortgående ansvällning, som särskilt på senare tid kommit till synes i den offentliga debatten, finner sig revisorerna böra förorda att en utredning rörande sommartidstjänstgöringen skyndsamt kommer till stånd. Såsom framgår av Kungl. Maj:ts proposition har emellertid statsrevisorernas yrkande, till vilket statsutskottet och riksdagen år 1953 anslöt sig, endast resulterat i att departementschefen anslutit sig till utredningens uppfattning att för sådan tjänstemannapersonal, som arbetar i direkt kontakt med verkstadsdrift där 48 timmars arbetsvecka tillämpas, sommartid icke får förekomma. I övrigt förordar departementschefen att systemet med sommararbetstid i stort sett skall tillämpas såsom förut.

Den inskränkning av tjänstgöringen sommartid, som förekommer inom vissa delar av statsförvaltningen, är icke någon ovillkorlig rättighet för personalen utan en förmån, som kan medgivas endast om och i den mån omständigheterna det tillåter.

Med hänsyn till de ovan påvisade ekonomiska verkningarna ävensom ur rättvisesynpunkt olika tjänstemannagrupper emellan bör detta system avvecklas. För flertalet arbetare gäller en arbetstid av 48 timmar per vecka. Av de av utredningen inhämtade uppgifterna framgår att år 1952 var medianarbetstiden i hela riket för såväl manliga som kvinnliga tjänstemän 41 tim-

mar per vecka, under det att den i Stockholm var 40 timmar för män och 39 timmar för kvinnor. En sådan skillnad i arbetstid måste såsom statsrevisorerne framhåller väcka irritation och förargelse. Utredningen och departementschefen förordar att man skall avvakta utredningen om en kortare arbetstid innan åtgärder vidtages. Men ingen vet f. n. varken hur denna kommer att utformas eller när den skall träda i kraft. Att låta systemet med sommartid fortsätta en längre tid med dess orättvisor och stora kostnader för statsverket kan icke vara tillrådligt. Såvitt man kan utläsa av betänkandet har utredningen icke presterat något verkligt vägande skäl mot en dylik avveckling. I vissa andra länder tillämpar man till och med längre arbetstid om sommaren än eljest.

Med åberopande av det anförda hemställas,

att riksdagen måtte uttala sig för att systemet med förkortad sommararbetstid ur besparings- och rättvisesynpunkt skall upphöra att gälla från och med den 1 juli 1956.

Stockholm den 24 januari 1956

Axel Rubbestad

Fridolf Jansson
i Benestad

C. O. Carlsson
i Bakeröd

Fritz Börjesson